

CULTURA VIATA

PROBLEME ACTUALE ALE CINEMATOGRAFIEI ROMINEȘTI

CONCLUZII LA ANCHETA NOASTRĂ

Deschizând ancheta de față în prezenta încheierei anului cinematografic, ziarul nostru a urmat, după cum subliniam în nr. 4388 din 19 noiembrie 1938, să prelungească un schimb redutabil de opinii asupra celor mai importante și mai actuale probleme ale producției românești de filme.

Cinești din principalele domenii de creație (regie, interpretare, operatorie) prin valoarea părților exprimate, printr-un schimb de opinii și prin concluzii importante au îndreptat lămurirea și deslășuirea anchetei.

În articolul „Mai mult, mai repede, mai bine!”, cu care regizorul Andrei Călarșu a deschis ancheta, se arată că: cinematografia noastră contemporană trebuie să devină tot mai mult o creație artistică a vieții omului, muncii, a momentului istoric în care ne aflăm pe drumul construcției socialiste. Orientarea către o tematică variată, inspirată de problematica vieții omului nou, a muncitorilor, lămurilor muncitorești și intelectualității legată de popor, însoțită în a căuta și a descoperi noul, spiritul militant care animă cele mai bune filme românești, este după eliberare, născută dintr-un plin de preocupare la cinematografia noastră. Pe acest drum cineștii noștri sînt chemați de asemenea, să crească și filme inspirate din trecut de luptă al poporului, capabile să trezească în inimile spectatorilor cel mai fierbinte patriotism.

Cu toate acestea pînă în prezent sînt încă puține acele filme, care să aducă publicului spectatori imagini urgia-
te, forțe transformatoare pe care poporul muncitor, deși, totuși din robia exploatare burgheză-moștenită, o pune în slujba construcției socialiste. Pe bună dreptate regizorul a plecat în cadrul anchetei pentru scenarii care să le ofere posibilitatea de a zugrăvi eroi contemporani în toată splendoarea lor sufletească de oameni ai epocii construcției socialiste. Astfel cum a fost dezvoltată în cadrul anchetei, problema comportă un dublu aspect: pe de o parte „cunoașterea și participarea la marea construcție socială” (Victor Iliu) iar pe de altă parte dezvoltarea curioasă în filme tocmai a acestor probleme care sînt de cea mai mare însemnătate pentru noile relații care se stabilesc între oameni (Stefan Horvath). Ceea ce nu s-a subliniat însă cu destulă tărie este faptul că artiștii cunoașterea vieții și a atitudinilor curioase, de receptivitate a noului și de luptă pentru afirmarea lui, nu este cu puțință fără ca cineastul să fie călăuzit în munca sa de o profundă cunoaștere a ideologiei marxist-leniniste, a politicii partidului și guvernului precum și fără a fi înarmat cu metoda de creație realist-socialistă. De asemenea, participanții nu au insistat asupra necesității artiștilor de imperioasă pentru arta noastră cinematografică de a dobîndi o formă de expresie națională a conținutului de idei socialiste. Faptul că unii participanți (Victor Iliu, Mircea Drăgan) au lăsat ca unii participanți prin a circumscrie scenariul în ansamblul problemelor creației cinematografice, ni se pare intrinsec și corect. Aceasta nu stăde însă răspunderea organizatorilor de a reveni la cinematografia în care se privește așezarea producției de filme cu precizie care să răspundă, cât mai bine exigențelor ideologice și artistice, de a pune, cum a dovedit și ancheta noastră, numărul redus de scenarii actuale și de bună calitate mai constituie în prezent o frînă în creșterea ideologic-artistice și numerice a producției românești de filme.

În răspunsurile la întrebările anchetei, participanții au dezbătut pe larg aportul tinerilor talente ca și prezenta în cinematografia a unor interpreți și regizori de teatru. Experiența și preferințele personale exprimate în această privință au reprezentat pentru cititori un prilej ni-

merit de cunoaștere a personalității artistice a câtorva regiști, cunoscuți și prețuiți de publicul cinefil. Dincolo însă de cântările individuale și de controversele stîrnite în ceea ce privește „specificul” interpretării de film sau totogenia, ancheta a arătat că în cinematografia noastră este deschis un drum larg tineretului talentat care vrea să-și pună forțele și entuziasmul

în slujba filmului românesc. Pentru aceasta nu este însă de ajuns numai talentul și entuziasmul ci și o muncă pedagogică, stăruitoare, îndelungată a regizorului pentru dobîndirea unei cli mai înalte mîiestrie, pentru a învinge teatralismul în interpretare, pentru identificarea interpretului în modul cel mai deplin cu eroii a cărui viață este chemată să se zugrăvească pe ecran (Victor Iliu). Educarea elementelor tinere existente, cultivarea lor, paralel cu descoperirea unor noi interpreți de film, revine cinematografilor — așa cum a subliniat regizorul Mircea Drăgan. Nu putem decât să fim de acord și să suplinim atenției cinematografilor propunerea de a se forma „UN MIC GRUP DE ACTORI DE FILM — SELECȚATI DINTRE CEI CU REALE CAPACITĂȚI — CARE SĂ FIE EDUCATI SPECIAL, ANTRENATI SI CULTIVATI ALături DE ACEI ACTORI DE TEATRU CARE IZBUTESC SA JOACE PENTRU FILM, CARE POT SA LASE LA O PARTE TEATRALISMUL, INTEGRINDU-SE USOR CĂRTE-
LOR ECRANULUI SA RIDICE VALOAREA INTERPREȚĂRII FILMELOR NOASTRE”.

Problemele economice de timp și bani, care a figurat ca ultimă întrebare a anchetei noastre, au fost conștientizate răspunsuri elocvente în ceea ce privește stabilirea surselor posibile de risc — respectiv de economii. Privind din punctul de vedere al regizorului, al interpretului sau al operatorului, necesitatea economiilor s-a dovedit a nu fi un prețedea adin calității ci, dimpotrivă, un sprijin prin care, bunei organizări a procesului de producție pornind de la criteriul artistic, actorul Colea Bănuț a susținut, pe drept cuvânt, răspunderea regizorului în munca prealabilă asupra scenariului precum și pentru pregătirea actorului. După cum a arătat într-o caracteristică generală a problemei regizorului Victor Iliu, o concepție regională de înaltă valoare expresivă este strălucimii grandilovente de efecte și de deslășurări materiale „copioase”. Fără îndoială, căile practice care se deschid cineștilor în urmărirea consecvență a realizării de economii sînt numeroase. Ele depind în ultimă instanță, cum a arătat regizorul Mircea Drăgan, de constanța și răspunderea fiecărui, dar și de înălțarea acelor deficiențe care mai persistă în deservirea echipelor de filmare de către diferite secțiuni din cadrul cinematografilor, după cum atrăgea atenția operatorului Ștefan Horvath. Cu toate acestea nu putem să nu constatăm că în deslășurarea anchetei, participanții au pierdut din vedere acel „bilant de însemnătate practică” pe care-l scontăm și au preferat deseori opinii teoretice exemplificate concret.

Încheind ancheta la lămurirea cu unele probleme actuale ale cinematografilor românești, nu considerăm că multiplele aspecte ale activității în acest domeniu vast de creație au fost dezbătute, fie chiar și în trecut. Vom continua să publicăm în paginile zărilor noastre opinii menite să sprijine și pe mai departe efortul cineștilor în lupta lor pentru dezvoltarea cinematografilor românești. Dar mai ales, dorim în acest an noi și însemnate succese pe drumul celor felurite propuneri lucrătorilor care se străduiesc și de a se plasa pe filă de filmare să sperăm în eficienta ideologic-educativă și artistică a artei ecranului, din țara noastră.

TIPĂRITURI DE ARTĂ

Studii asupra Tezaurului restituit de U. R. S. S.

Academia Republicii Populare Române, Institutul de Istorie Artă și Literatură, a publicat de curând un frumos și bogat ilustrat volum: „Studii asupra Tezaurului restituit de U. R. S. S.”, în care cercetătorii din diferite domenii — de la arheologie și numismatică la artă feudală și la pictura modernă și contemporană — se străduiesc să integreze în cuprinsul științei actuale observabile și concluziile pe care le impune cunoașterea obiectelor din tezaur.

Ceea ce poate constitui oarecui cititor, urmărind cele nouă studii din volum, este faptul că din însăși studiul de monedele și a tezaurului de la Pietroasa, a operelor de artă feudală și de artă modernă și contemporană — cuprins în tezaur — au fost diferitele lucrări au putut face o seamă de prețioase considerații de ordin general, pe întinderea mai mari sau mai mici de timp, stabilind sau completând evoluția artelor respective și a istoriei popoarelor ce le-au înălțat. Aceasta arată că de importanță și bogată este tezaurul restituit de U. R. S. S., cîte lucruri îngăduie el să se umple acum prin noi studii și cercetări, la cîte verificări și împliniri a cunoștințelor anterioare conduce cu necesitate.

Vom semnală unele constatări de interes mai larg din studiile acestora. În studiul intitulat „Numismatică medievală și modernă a țării noastre, oglindită în colecțiile restituite de la Moscova”, Octavian Iliușcu cercetează pe baza monedelor cuprinse în tezaur cîteva aspecte ale circulației monetare pe teritoriul țării noastre.

Studiul „Tezaurul antic” de Ecaterina Dinăreanu-Vulpe, ne-a plăcut bucuria de a constata că tradițiile studiului ale lui Alexandru Odobescu asupra tezaurului de la Pietroasa rezistă în bună măsură vremii.

Despre obiectele feudale de argint, mai ales icoanele fecăduri de evanghelie, panaghiere, candelieri, scrie Teodora Voinescu, stăruind asupra celor mai valoroase, care sînt de la Tâmbaia (secolul al XIV-lea) și de la Bistrița-Craioveștilor, precum și de la unele cîtuși ale lui Ștefan cel Mare. Unele tezăururi de pe vremea acestuia atîrnă o viziune artistică mai originală, înrudită cu stilul frâncilor.

Constatarea este importantă, deoarece multă vreme s-a crezut că în tehnica prelucrării metalelor țările noastre nu au avut meșteri locali și

cu originalitate, ca în celelalte domenii ale artei feudale.

Despre broderiile feudale urmează două studii, unul despre cele mulate de către Corina Niculescu, altul despre cele moldovenești, semnat de M. A. Mușcescu. Icoanele afle de greu de datat din pricina că sînt mobile și repetă uneori modele și tehnici mai vechi, formează obiectul studiului de Dumitru Nastase.

Despre prețioasele manuscrise din „Trisurul tezaurului” scrie E. Lazăr și I. R. Mireș. Incipitului cu evanghelii lui Gavril Ușor, provenit de la Mănăstirea Neamtu, 1439. Sînt descrise evoluția ornamentelor și mișturilor lor manuscrisele respective, dintre care cele mai artistice lucrări sînt cele moldovenești din secolele XV și XVI.

Ultimelor două studii privesc pictura și grafica modernă și contemporană. Cel despre pictură este semnat de academicieni G. Oprescu, care a scris și literaturii cîștigătoare, și din studiul despre pictură publicat aici, și din alte studii publicate de același autor sau de alții, se constată că de importanță sînt pentru istoria și critica de artă cele 1350 tablouri, desene și acuarelă rezultate. Pe bună dreptate, acad. G. Oprescu ne arată că pentru cunoașterea evoluției artei unor maeștri ca Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu, Ștefan Luchian, unele dintre operele reventive în țară sînt de un interes capital.

Un aspect critic foarte semnificativ îl primește opera unor pictori de mai mică importanță, care au fost totuși evocate în 1916, împreună cu opere care într-adevăr merita toată grija. Sînt opere mediocre care, în afară de meritul onoare de a fi fost expuse în Rusia, ce și-au pierdere lor ar fi fost ireparabilă pentru arta noastră.

Tocmai amestecul acesta de opere valabile și altele mediocre, de maeștri autentici și artiști supraevaluați pe atunci, trădează din plin mentalitatea conducătorilor de odinioară, care și-au evacuat propriile colecții, alături de cele ale muncitorilor, care și-au epuizat bugetul lucrării de valoare încoace. Cîți de semnificative ne par azi, alături de capodoperele lui Grigorescu, Andreescu, Luchian, lucrări ca „Virgul cu dor” al lui Mireș, socotit odinioară a intruchipa „specificul românesc”, deși ciobanul său căntă în reverie nu are nimic din trăsurile oamenilor

de la noi, iar unele din presimțiri sînt amare, luate din recunștințele academismului neo-clasic.

Cu studiul bogat în analiză și lui Ion Pătrușcă despre „Grafica modernă și contemporană” se încheie volumul acesta, care deschide seria unor noi lucrări, completări și integrări în istoria și în critica de artă a unor opere de artă și civilizație deosebite de semnificative. Studiile și materialele de istoria artei au căpătat o nouă dimensiune și un nou îndemnul pentru cercetări și valorificări mai temeinice și mai ample în viitor.

PETRU COMARNESCU

Seușita roșie la... Electrecord

Nicșor nu e un copil moșuros. S-a obișnuit să mîineze toată mîine, careu din jurul lui, să se aștepte în dinți în fiecare dimineață și seara, să deschidă televizorul abia după ce și-o rezolvat problema de aritmetica. Noaptea doarme liniștit, în zău nu se bate cu conștințelor. Cum s-a derizat „a bomba de bălău”.

Deunăzi însă, Nicșor a apărut o placă. Un disc de patefon. Pe el, cîteva povești — dar și mîinștii pentru zău lui. Nicșor nu pînă. A fost, Tăutul, la o înaltă mîine. Trebuie să fie mai grăbit cu încredințarea. E doar bălău mare. Dar mîine a înțeles și a dat, lăgă la librăria din colț să i cumpere bălău, placă strîcăt.

N-a găsit-o. Mai sînt și alți Nicșori pe lume cărora le-au plăcut tocmai acele povești dîrău copilor de „Electrecord”. A găsit în schimb alții. Trei povești: „Seușita roșie”, „Punguța cu doi bani” și „Legenda născău” sau arăta mîine de pe eticheta rotundă.

I le-a adus Nicșorului și Nicșor a sărutat-o și s-a instalat lînga

patefon.

Au trecut de-atunci 24 de ore.

Peste noaptea Nicșor a devenit un copil moșuros. Nu mai găsi mîine, rea din jurul lui, refuză să se aștepte în dinți, se repede la televizor ușit de lecții. În somn se așuciumă de parcă s-ar urmași lupul din povești, iar zău bălău na mîinștii copilor vecinilor și mîile din casă.

— Ce-i cu tine Nicșor? Iam te-
trebat la insistențele mîinștii care

Faileton

sta și lîmrimăz din de dimineață. — Hău! Hău! zău! și prîgindu-și chioria de parcă ar vrea să se mîie repede în beregă.

— Te doare ceva?

— Zău! I-am găsit-o Nicșor pînă dinți strîc.

— Să chemi doctorul — zău eu mîine și mîi îndepărtez repede de înfăptuirea bălău, „bomba de bălău” de gînd mai ieri.

Doctorul vine, odată cu lăscărea aerii. Bălău! face febră. Produsele că mîile lău sînt și scoate din zău în colț pot abia de sîmte din gîle.

— O fi astînd omîgădău! — zău doctorul obîmău cu ale celor mîie. Da nu, stai! N-ai urmă de gîle. Ce-ai găsit copîlului?

— Nimic. I-am luat ieri un disc de patefon. Doar s-a fi din casă.

— La săl, nașu! — urmează doctorul mai mult ca să frăcă timpului, și cine gîle, poate-l însemnează pe Nicșor care nu vrea să vorbească.

Din plînia patefonului încep să curgă zgomote. Instrumentele unui orchestre simfonice se iau în întrecere, apoi la trîntă. În vacarmul general poveștile par să singurel un zău de la mîine. El, deșina, lîngă îndulțirea extraordinară a seușii roșii. Numai că, dintr-odată apare lupul. Atunci să te fi! Nicșor s-a încenat bine voce, îndurorogită să se lăscăze urechile de Nicșor a și seos un țipăt.

— Aia?

— Închideți patefonul că se apăsă zău. Na, vedeti că lă ridicat febra la 59 de grade?

— Și doctore, zău! tîmomeștrii de sub braul micului pacient.

— Lăscăzău pe toate trei? Închideți el bălău!

— Numai primele două. De cîteva ori.

E lîngă. După-țeva să doarmă și... spurgeți discul!

— Cînd?

— Pînă vine. Copîlul s-a zăușit și răgetele de pe disc l-au speriat. Mîine s-a zăușit. Trebuie să-l îngălești nerol.

Doctorul a plecat tot cîntîndu-și un parat din casă. Nicșor o adormit. Mîine a sărut discul. Cînd a venit lîngă și a vădă zăușile de bălău, că lăscăzău.

— Doctore, cînd n-o să mai așucă nicăduși mîine mea.

— Lăscăzău nașu că s-a holău.

— Dar ce-are Nicșor?

— Nimic. Grav. A fost doctorul pe-ale fi mîi recomandat să spargă discul. Zău că s-a zăușit de... electrecord.

EUGEN ATANASIU

ORCHESTRA AMATORILOR

Artiștii amatori de la uzinele „Independența”-Sibiu au cîștigat nu numai prețuirea tovarășilor de muncă ci și a unui public larg din oraș și regiune. În clipă: orchestra de estradă în timpul unei reprezentații la clubul uzinel. Foto: MIHAI POPESCU

Cinematograf de stradă

PITEȘTI (de la corespondențul nostru). Numeroși oameni ai muncii din orașul Pitești își manifestă stînc dorința de a cunoaște noi amănunte asupra urășelor realizării ale științei sovietice și în special asupra celei de a 10-a planetă. În acest scop Muzeul Regional A. R. I. U. S. a organizat pe strada Victoriei un cinematograf de stradă. Pe ecran sînt proiectate cu ajutorul unui episcop aspecte semnificative ale muncii oamenilor sovietici în domeniul științei, tehnicii, industriei, agriculturii, culturii, etc. Totodată imaginile sînt însoțite de explicații documentate. Noua formă de popularizare a științei în vii interes, oamenii muncii stringîndu-se cu regularitate și în număr mare în jurul cinematografului de stradă pentru a-și îmbogăți cunoștințele.

Seară literară

Teatrul Armatei în colaborare cu Comitetul Orașenesc U. T. M. — București și Casa Centrală a Armatei prezintă miercuri, orele 19, în sala din B-dul Magheru nr. 20, a 4-a seară literară din ciclul „Istoria teatrului românesc”.

Academicianul P. Panătescu Perpetuic va conferința despre „Emilenescu și teatrul”.

Va urma un program de versuri.

A apărut în Editura Politică

Roger Garaudy: „LIBERTATEA”

322 pag. 10,00 lei

Roger Garaudy, cunoscutul filosof marxist francez, se mîine în lăscăze de ce una dintre cele mai deosebite probleme a libertății umane.

Problema libertății omului s-a preocupat pe gânditori din cele mai vechi timpuri. Autorul analizează principalele surse ale libertății, elaborează de-a lungul istoriei, arătînd evoluția lor de la clasa.

În cercetările sale, Garaudy se bazează pe lucrările clasicele marxism-leninismului și pe un uriaș material teoretic. În viața contemporană, pentru a demonstra impoșibilitatea libertății omului o deosebită atenție este acordată socialismului. Facind o comparație a marxismului leninist „democratic” cu reacțiunea și democrația sovietică, Garaudy subliniază superioritatea ordinii socialiste.

De o deosebită actualitate este expunerea, cuprinsă în volum, privind eforturile făcute de cîteva țări pentru obținerea unei burghezii franceze de a împinge Franța spre fascism.

Volumul este prefăcut de Maurice Thorez, secretar general al P. C. Francez.

PRIMULUI SATELIT AL SOARELUI

Nicolae Tăutu

Tu, strop din pînăntul fierbinte,
Al Marelui Octombrie aurit
cînd te întorci la ușa-tă-părinte
întă ram de mîlin înflorit,
și spie din Ucraina mînoasă
și din Kremlin o rază de stea
și bucuria deplină din casă
înăbușă de oameni o ia.
Să vedă bătrînul tău tată
cum te-ai întors după cîtea milenii
cu viața uriașă, bogată,
a Marelui Octombrie aurit.
Cum te-ai întors tu, fiul
cu flori și mîrodenii
că nu ai fost pe drumuri nicînd

Si razele-i pe care în suflet le-ai
rîsător
primit
i le întorci acuma, stăpin, biruitor!

CRONICA LITERARĂ

V. EM. GALAN: „De la potop încoace”

Editura Tineretului

Chemat, încontestabil să stabilizească o delimitare în timp, titlul recentei cărți a lui V. Em. Galan, este departe de a conține vreo aluzie la faimosul diluviu biblic! Prin 1948 autorul romanului „Bărgan” publică o nouă satirică intitulată „Poto”. De la „Poto” încoace, scriitorul, gazetar la origine, stăpîn pe un condei receptiv la problemele actualității, s-a afirmat ca romancier de talent („Zori robilor”, „Bărgan”).

Fără să părăsească însă năvela, aceluși satiric, folietonul. Parie din producția năvelistică a prozatorului, scrisă în ultimul timp, plus năvela „Poto” mai sus-amintită, a intrat în paginile volumului de curînd apărut, „De la potop încoace”.

Deosebită ca structură epică și tonalitate afectivă, buclă de voluș pe înrădăcinate, prin prezența lor în actualitate, prin încercarea de a trata artistic probleme arătoare care, chiar dacă nu sînt înțelșoase ale prezentului, în înțelșul cronologic al cuvîntului, aparțin epocii și anilor noștri.

Cantitativ și calitativ, tematica rurală este reprezentată cu precădere. Năvela „La răzeși” circumscrie evenimente și

tipuri sociale din mediul sătesc în perioada primilor ani de după eliberare. Și deși eroii celeilalte năveli „A cînea roată la căruță” nu descinde din lumea sătească, restul personajelor cu și înțelegă evoluția a aceluși, sînt toate la țară, în anii noștri.

„La răzeși” surprinde într-o deslășurare epică plină de tensiune și dramatism, un conflict de clasă. Momentul istoric în care este situat acest conflict, raportul de forțe care înclină precum și deciziile și decursul evenimentelor, trezirea conștiinței de clasă a acestora de ze-urmea confuziei o semnificative cu totu, aparțin deosebit de ale lucrării în care sînt înfrîntă de sînt ele, categorii sociale noue din mediul rural. Temeiul conflictului sînt individualizări în persoana exploatarelor rurale. Iosub Prisăcariu, pe de o parte și în argoul acestuia Ion Dobotaru. Chipul lui Iosub Prisăcariu este realizat cu un remarcabil simț al portretizării, înșirînd de la detaliu fizionomic pînă la searșarea unei întregi mentalități, a unor acțiuni și fapte care sînt tot altele indicii ale apartenenței sale de clasă.

Gitiliorul, Iosub Prisăcariu lă se deslășuie prin mijlocarea eroiului principal al năveli, Ion Dobotaru, care este în același timp povestitor, deslășurînd înaintea noastră un crîmpei din propria sa biografie. Asemenea acestuia și împreună cu el, înfrîmîndu-l pe Iosub Prisăcariu la ceea ce gîndește și ceea ce face, constituim din notățile semnificative ce ne sînt oferite, fixațiunea morală și socială a cităbuzului. Doștă cu fapte și grădă cu momente esențiale evoluția conflictului, scriitorul se menține la rădă, necondiționat, în-o poziție critică, avîntîndu-l. Identitatea lui Iosub Prisăcariu este deosebită printr-o „divulgare” progresivă a trăirilor lui, astfel încît personajul nu apare de la început cu o sumă de date psihologice și sociale prestabilite.

Povestitorul, respectiv, argoul Ion Dobotaru, îl deservă pe Iosub Prisăcariu. Numai cu timpul el își dă seama că stăpînul lui „nu era țără” și în orice caz „nu era ca el” (fără să aibă însă certitudinea „ce anume era”). Și tot cu timpul, ca un semn al maturizării eroiului, prin contactul său cu cu mîinștii (de altfel întreaga istorisire începe de la semnificativul pretext „În ce împrejurări ai avut a face înțelș data-n viață cu un comunist?”) Ion Dobotaru ajunge să înțelșă senza un mor vorbe pe care speculantul și exploatarele Iosub Prisăcariu i le spusese cîndva: „Nu sînt vremuri pentru oricine.”

Vremurile pe care Prisăcariu le socotea a fi „pentru sine” — cîtește pentru înălțările sale — erau anii aceleiași când ochii lui putea să vadă în jur împăcitură altceva decît „ogozare arse, vîșii, triste și tari ca pîlău”. În creșterea conștiinței de clasă a fostului argat sîntem îndemnați să vedem semnele adevărate și nedemonstrabile ale „vremurilor”, ale vremurilor lui Ion Dobotaru și a celor deservite de el.

În „A cînea roată la căruță”, cea-laltă năvelă mai ampusă, povestitorul de fapt, deși istorisirea nu doborîce la

persoana înțelșă, este utemistul Ștefan Chirică, absolvent al unei școli meșteș comerciale, trimis ca „aracant” pe lîngă o echipă de achiziții ale COMCAR-ului.

Reacțiile eroiului, un amestec de bravada tinerescă, de entuziasm și sinceritate euforice, dar și lucrări o notă ironică, luminoasă. Această lămură este un nimb artificial, neavînd nimic comun cu falăa strălucitoare a unor „eroi” pseudo-positivi. Într-această năvelă este un inn adus tineretului, înțelegerii active, lămură de idealurile zărilor noastre. Nu putem să dăcă scriitorul și-a plasat eroii în împrejurări alese cu premeditație pentru a demonstra că realitatea nu înțelș în toate compartimentele vîșii contemporane, creează pentru fiecare individ posibilități de afirmare și ascensiune. Către o asemenea deducție pliedăză însă faptul că utemistul Ștefan Chirică se dovedește a fi nu „a cînea roată la căruță”, în locul nelămurat pe care-l ocupă, ci mai degrabă „bulgăruș mic”, care răstărnă eroul mare”, contribuind prin atitudinea sa activă la stăpînirea unor practici vechi, bazate pe falău și înșelăciune. Chipul utemistului firesc, înțelș și înșelător care domină năvela se reține ca un personaj reprezentativ pentru oamenii zărilor noastre. În lumina acestei reușite celeilalte persoane pozitive ale năveli, de altfel puține la număr, trec neobservate.

Autorul apăsărilor folietonice satirice — dintre care „Memoriile agentului electoral Teodă Băstare” — a cîștigat cu ani în urmă o însemnă notorietate — nu și deosebita înțelșă satirică, nici în această năvelă. Cîtea trei achile „Aleșen”, „Marin”, „Ca săcui” constituie pagini memorabile de excelență calitativă. De data aceasta, critica nu este mîșcătoare, scriitorul nu mîșcătoare, bicul urătoare al satiric, ci ironia subtilă sarmînd pe alături, a dojană, menită să îndrepte, să supună deridenți publice, vechi nărușii și obișnuințe.

Ni s-a părut însă că sub raport stilistic, pe alături scriitorului lăscăze o frază încărăcită, punctîndu-se ostentativ intențiile, ceea ce dărește unora la prisoari în economia scriitorului, lucru vîșii într-o oarecare măsură și în cele două năveli.

Pe o linie satirică demagogică, năvela „Poto” abordează genul lălei istoric, scriitorul compînd năle leto-pisele imaginare pentru a ne transporta în... Renaștere, printre cardinali, neguțari, pirai, navigatori... Caracterul demagogic al buclăii ca și conștințele actuale pe care cititorul ar trebui să le desprindă din lectură, ni s-au părut însă ușor estomplate de o simfonie sinuoasă ce rămîne cheodată năpăleasă.

Volumul „De la potop încoace”, în-dăosbi prin năveli „La răzeși” și „A cînea roată la căruță”, îmbogățește proza contemporană cu o realizare artistică, nău și deosebită menită să confirme încă odată vigoarea aceluși vîșii lîngă sursă de inspirație care este actualitatea.

BORIS BUZILA

